

Entrevista a Zviad Gamsakhurdia

“Volem l'estat nacional georgià”

El líder independentista georgià culpa Xevardnadze de la matança del 9 d'abril de 1989 i es prepara per a les eleccions al Parlament de Geòrgia, on creu que obtindrà el 81 per cent del suport popular.

Fundador del Grup d'Hèlsinki, filòleg de vocació i independentista convençut, Zviad Gamsakhurdia pot ser, d'aquí a poques setmanes, el president electe de la república de Geòrgia. La coalició electoral que ell encapçala —la Taula Rodona— ha dut a terme en els últims mesos les campanyes populars més importants per la celebració d'eleccions lliures i ha estat protagonista d'algunes accions de *desobediència civil* com l'assalt a les oficines centrals del KGB el passat 17 de setembre. L'autodenominat moviment nacional, dividit a les eleccions entre la Taula Rodona i el Centre de Coordinació, que agrupa tota mena d'organitzacions socials, culturals i polítiques unides per l'objectiu de la independència és, en gran part, fruit del treball de Gamsakhurdia i d'un altre gran patriarca, Merab Kostava, mort l'octubre de l'any passat en un estrany accident de cotxe que els nacionalistes qualifiquen d'assassinat encobert del KGB. Kostava, cofundador del Grup d'Hèlsinki, va passar deu anys a presó per la seva tasca en favor dels drets humans, i Gamsakhurdia, íntim amic seu, va tenir els primers problemes amb la policia a l'edat de quinze anys quan li van comissar plamflets antisoviètics.

Cap dels dos va defugir l'enfrontament pacífic amb l'URSS i van adquirir un prestigi que convertiria el Grup d'Hèlsinki, consolidat com a principal nucli opositor durant l'època de Brejnev, en l'iniciador d'un procés de politització de la lluita nacionalista que els duria a organitzar diversos grups de treball i de debat, enquadrats avui en la Taula Rodona. El liderat exercit per Gamsakhurdia és, en l'àmbit de l'oposició nacionalista, gairebé indiscutible sobretot des que l'any 1977 fou condemnat a quatre anys de presó per les seves denúncies de la repressió policial.

La fama, però, ja li venia per tradició: fill del més il·lustre escriptor georgià (la

seva casa és considerada patrimoni nacional) i especialista en Rustaveli, la màxima glòria poètica medieval de Geòrgia, el cognom Gamsakhurdia és tota una institució que Zviad ha traspassat a l'àmbit independentista, i s'ha convertit en un patriota avalat per una repressió que ell mateix ha hagut de patir. La mort el passat mes d'octubre de Kostava, elevat a la categoria d'heroi georgià, l'ha situat com l'home més capacit per a conduir un procés d'independència que, això sí, sembla comptar amb una massiva complaença popular. De mirada tallant, celles negres i aparença corpulenta, Gamsakhurdia adopta en la conversa un to arrogant, pontifica més que respon, i desprèn un cert aire messiànic, de líder convençut que la seva victòria està si cau no cau.

LA TAULA RODONA

—Els darrers mesos hi ha hagut a Geòrgia grans lluites i mobilitzacions per unes eleccions democràtiques i per una llei electoral multipartidista que no fos una llei soviètica. El govern soviètic de Geòrgia va lluitar per mantenir la seva llei electoral comunista, però la Taula Rodona va guanyar i ara tenim una llei democràtica; hi ha una comissió electoral on són representats tots els partits. Ara, el Partit Comunista crea partits gairebé cada dia perquè volen presentar satèl·lits a les eleccions, però la gent se'n va del PC i vénen cap al nostre moviment cada cop amb més força. Per exemple, la milícia de la Geòrgia occidental està en vaga perquè no volen més govern comunista i desitgen subordinar-se al futur govern nacional.

—*¿Qui forma la Taula Rodona?*

—El Grup d'Hèlsinki de Geòrgia, la societat d'Illia Xaxavadze —nacionalista georgià assassinat el 1907 per la policia secreta del tsar—, la Unió de Georgians Tradicionalistes i la Unió Radical del

Front Popular.

—*¿Quina ideologia uneix aquest moviment?*

—Tots aquests grups tenen la concepció política que mitjançant la via parlamentària i la desobediència civil s'assolirà la independència de Geòrgia.

—*¿Quin percentatge de vots creuen que obtindran a les eleccions d'octubre?*

—Un 81% de la població dóna suport a la Taula Rodona.

—*¿N'estan tan segurs?*

—S'han fet enquestes.

—*El Front Popular també es presenta a les eleccions...*

—Sí, però no estan amb nosaltres. No són oposició. Son satèl·lits dels comunistes.

—*En cas d'independitzar-vos, ¿acceptaríeu el retorn de la monarquia a Geòrgia?*

—A la Taula Rodona tenim la Unió de Tradicionalistes, que són pro-monàrquics.

—*Però ¿hi ha un sol punt de vista sobre el tema en el bloc electoral?*

—Sí, però ara hi ha un gran perill perquè alguns agents comunistes volen fer tornar el rei abans de les eleccions per desacreditar la monarquia. Nosaltres creiem que el rei ha de tornar només després que es constitueixi el Parlament.

—*¿Què va significar el 9 d'abril de 1989 per als georgians?*

—Allò va ser el principi del moviment nacional.

—*Però ¿per què l'estat soviètic va emprar una violència tan desproporcionada en aquella ocasió?*

—Van agafar por de la independència de Geòrgia, no volien que Geòrgia marxés de la Unió i així volien evitar-ho, però els georgians continuen lluitant.

—*A partir de llavors, es va canviar el govern i es va donar una imatge més nacionalista...*

—Però no són nacionalistes. Són traï-

Manifestació davant del congrés.

dors a Geòrgia.

—*¿Encara que Xevardnadze sigui georgià?*

—És un traïdor i l'organitzador directe, junt amb Gorbtxov, de la massacre del 9 d'abril. Ligatxov els ho va proposar i ho van fer conjuntament.

—*¿Que hi ha de cert en el tòpic de les relacions especials entre Rússia i Geòrgia?*

—Geòrgia va ser annexionada el 1801 per l'exèrcit rus. Després de la revolució vam recuperar la independència, fins que el 1921 la Rússia soviètica va ocu-

par-nos i va annexionar-nos de nou.

—*¿Queda algun llegat positiu de setanta anys de règim soviètic?*

—No. Tot s'ha fet malament.

—*¿Ha avançat molt la russificació de Geòrgia?*

—La russificació aquí no és tan forta, per això Moscou vol crear problemes amb altres ètnies com els armenis, els abkhazos o els turcs, però en una Geòrgia lliure tothom tindria dret a la ciutadania.

—*¿I tothom tindria dret de vot?*

—Tothom que tingui residència a Geòr-

gia.

—*¿Quina política lingüística aplicarien?*

—El monolingüisme. El georgià ha de ser la llengua de l'estat.

—*¿Manteniu relacions amb els moviments bàltics i Boris Ieltsin?*

—Hi ha contactes molt fluides amb el moviment d'alliberament dels països bàltics, però encara no hem establert cap relació amb Boris Ieltsin.

—*¿Estan d'acord amb la seva política?*

—La independència de Rússia seria molt bona.

Els partits polítics de Geòrgia

El registre dels partits informals per participar a les eleccions ha convertit en semilegals tot un seguit d'organitzacions polítiques que competeixen en una batalla electoral que té, en la varietat de partits, un cert component occidental. Definir amb claredat les característiques dels principals blocs electorals és, a causa de la divisió del camp nacionalista, un exercici arriscat, ja que les diferències se centren tant en la definició del procés d'independència com en les picabaralles de liderat o, sobretot, en la *puresa* de les forces d'oposició respecte al PC, la màfia o el KGB.

—Front Popular de Geòrgia. Fou la primera organització amb intencions polítiques tolerada per l'estat. Estructurat com un moviment ampli per la independència, pateix una manca de direcció —el seu cap de llista, el filòsof Nodal Natadze, no ha exercit cap paper destacat en el moviment nacionalista— i, per la seva composició heterogènia i escassa definició, se l'acusa de ser la pantalla nacionalista del Partit Comunista. En els últims mesos havia perdut la iniciativa al carrer a favor del Fò-

rum Nacional, una agrupació de partits de la qual han sorgit les dues principals forces electorals, el Centre de Coordinació i la Taula Rodona.

—Centre de Coordinació. Bloc electoral que agrupa un seguit de partits de militància reduïda —Partit Nacional Independent, Partit Nacional Democràtic, Club Polític de Tbilissi— creats per participar a les eleccions. El seu ideari és bàsicament independentista i dos dels seus principals líders, Illia Xantúria i Iralki Tsertelli, van tenir un paper destacat en l'organització de la campanya de desobediència que, a principis d'aquest any, va impedir les eleccions al soviets suprem de Geòrgia. Xantúria, detingut durant la repressió posterior a la matança del 9 d'abril, sembla ser l'únic personatge amb capacitat de fer ombra a la Taula Rodona tant pel seu currículum polític com per les seves dotes d'orador. Però, segons altres fonts nacionalistes, aquest nucli de dirigents és responsable d'haver trencat el Fòrum Nacional Georgià, que agrupava quasi tota l'oposició nacionalista, forçant una política de rebuig radical a qualsevol negociació amb el go-

vern georgià mentre, a la vegada, acceptaven suports econòmics de la màfia vinculada al partit comunista.

—Taula Rodona. Coalició de partits i organitzacions socioculturals que, dirigida pel Grup d'Hèlsinki, ha tingut un paper essencial en l'agitació nacionalista. El consens sobre la llei electoral entre aquesta coalició i el PC, assolit aquest darrer juny en una sessió extraordinària del soviets suprem de la república, els ha permès potenciar-se com a força política amb capacitat de mobilització i els ha situat com una alternativa de govern desvinculada de l'"agitació demagògica" que atribueixen al Centre de Coordinació. Són membres de ple dret d'aquesta coordinadora el Grup d'Hèlsinki, la societat de Merab Kostva, la Societat d'Illa Xavxadze i la Unió de tradicionalistes Georgians. També s'han afegit a aquest bloc, com a observadors, el Partit Nacional Liberal de Geòrgia i la Unió Radical del Front Popular, una escissió recent. Aquest grup sembla tenir molt definida la seva política postelectoral que passaria per una declaració d'independència, l'elabo-

ració d'una constitució i un procés negociador amb Moscou des d'una posició de força i de rebuig explícit a qualsevol nou tractat d'unió.

—Partit Comunista de Geòrgia. Té un gran nombre de militants, controla totes les institucions de l'estat i ven un discurs nacionalista. Pretén exercir de pont entre la voluntat independentista de la població i els interessos vitals de l'URSS. A diferència de Lituània, el PC no ha patit cap escissió i estan disposats a presentar batalla electoral com a bloc homogeni convençuts que la divisió de l'oposició els afavoreix. La seva accelerada reconversió cap al nacionalisme s'està posant de manifest en l'eradicació oficial de tota la simbologia marxista. La seva sort electoral és tota una incògnita i pot estar molt en funció dels mecanismes de por que un procés d'independència pot produir en una zona tan conflictiva com el Caucas.

Durant l'estiu han anat apareixent altres grups —el partit Verd de Geòrgia, el Partit Nacional-Socialista— però cap d'ells té possibilitats reals de fer-se un lloc al Parlament.

O.M.

—¿Acceptarien un nou tractat d'unió entre repúbliques sobiranes com proposa Gorbatxov?

—No volem això, és una trampa. Volem la independència.

—¿Com resol·lrien conflictes com els de la república autònoma d'Ossètia?

—Són una provocació de Moscou. Històricament és territori georgià però el govern soviètic els va donar aquesta regió autònoma per utilitzar-los com a eina de xantatge i això no és legítim.

—¿I en el cas del conflicte de Nagorno-Karabakh, han pres alguna postura?

—Nosaltres som neutrals. Moscou està interessat en tota mena de conflicte. No volem implicar-nos en el tema.

—¿Per què el Kremlin ha actuat de manera tan diferent amb el Bàltic i amb el Caucas?

—Perquè Geòrgia té un paper molt important des del punt de vista estratègic. I és una zona molt significativa com a país turístic, on els russos tenen els seus hotels i cases de descans.

—¿Hi ha encara repressió a Geòrgia?

—Ara no hi ha oficialment repressió, però Moscou ha creat una màfia que lluita contra la Taula Rodona i el moviment nacional. Aquesta màfia a gran escala té també una organització política, el Centre de Coordinació, que participa en les eleccions.

—¿Han trobat suport internacional les seves demandes d'independència?

—Ho voldríem, però els georgians no tenim cap ajuda internacional.

—¿Quins passos pensen seguir si guanyen les eleccions?

—Volem la restauració de l'estat nacional georgià.

—¿Acceptarien negociar la independència amb Moscou?

—Sí, però no podem aclarir res encara.

No hi ha temps per a res més, Gamsakhurdia ha arribat exhaurit d'un míting. Són més de les deu de la nit i encara té pendent una reunió amb la permanent de la Taula Rodona. A la comissió electoral s'han de discutir les formes de pressionar el govern perquè accepti la utilització d'espais gratuïts per l'oposició a la TV i la tramesa d'invitacions a delegacions internacionals per tal que assisteixin com a observadors a les eleccions del 28 d'octubre. Ara més que mai, la independència es veu factible i Gamsakhurdia té la planta ideal perquè algun dia li construeixin una estàtua al centre de Tbilissi.

Oriol Malló i Vilaplana